

Színház és művészet.

HETI MŰSOR:

Kedden délután: Julia. Filléres helyárák.
Kedden este: István király. Páratlanbérlet 36.
Szerdán: István király. Bérletszűnet. Filléres helyárák.

Csütörtökön délután: Julia. Filléres helyárák.
Csütörtökön este: Jézusfaragó ember. Filléres helyárák.

Nagypénteken: Nines előadás.
Nagyszombaton este: Csárdás kis kalapom.
Eredeti operettbemutató. Premierbérlet 43.

—oOo—

István király

Sik Sándor drámájának előadása

Az ember beül a színházba 1938 április derekán és nyugodtan várja az előadás kezdetét. A színlapról azt olvassa, hogy Sik Sándor drámáját fogják játszani, amelynek különös aktualitást adott a Szent király halálának 900. évfordulója. A függöny felgördül és néhány pillanat múlva döbbenet érzi a néző, hogy a színpadon, a dráma meséjében, minden feszültségében is a Ma él, a Ma magyar problémái komorlanak és a Ma magyarja vergődik. Pedig nyilvánvaló, hogy Sik Sándor nem most, nem 1938 áprilisában álmodta és alkotta meg az István királyt, hiszen a darab már régen kész, első változatában már játszották is évekkel ezelőtt a szegedi színház.

*

Az Istvánná tisztult Vajknak, az országépítő szent királynak a harca ez a költői lélekkel megalkotott és költői szépségekkel felékesített dráma, István király országépítő harca minden ellen, ami talán szép és hangulatos, mert ősi emlékek romantikája lengi körül, de végzetes veszedelem, mert vérsztíjósóan morajlik körülötte a megújult világ, a második évezred történelmi akarata. István király nagysága éppen abban mutatkozott meg, hogy idejében felismerte ezt az akaratot és be akarta, be tudta fogni az örök magyarság szolgálatába. De közben meg kellett harcolnia azokkal, akik a legközelebb álltak a szívéhez, akiket a legjobban szeretett. És el kellett pusztítania mindent, ami a múlté volt és amit az elmúlt évszázadok regös emléke szentelt széppé.

*

Sik Sándor költői lelke teleszívódott István király emberfeletti nagyságával. És teleszívódott a korral is, amelyben történelmi alakjai éltek és amely minden nagy problémájával együtt talán éppen most, a kilencedik századfordulón tragikus hűséggel reinkarnálódik. A szentistváni drámába felejtkező néző mellől önkéntelenül szakad föl az ősi sóhajlás: »Hol vagy István király!...«

*

Amint fölgördül a függöny és István király tróntermében elhangzik az első dialógus, a dráma feszültsége rögtön megfogja a lelkeket. Megfogja és fogva tartja az utolsó jelenetig. Gellért püspöknek a halott király lehanyatló teste fölött tett ki nyilatkozatásáig, hogy »a király él!« És István király, Boldogasszonyok följárlott birodalmának örök és éltető, fentartó és megtartó gondolatában. Abban a történelmi gondolatban, amely csudálatosképpen Árpád és Géza véreinek, utódának ázsiai, turáni lelkében fogamzott meg és amely mégis jobban, hűbben jelentette Európát, az európai gondolatot, mint Bizánc. És azt jelenti ma is, üvöltöző szenvedélyeken és új pogány mítoszokon keresztül is.

*

Sik Sándor drámája ezt érzékelteti minden szándékosság nélkül, a művész legtisztább eszközeivel. És ezért nagy dráma, ezért igaz költői muza. Irodalom a szó legtisztább, legnemesebb értelmében.

*

A szegedi színház sok jószándékkal igyekezett azon, hogy ünneppé tegye az István király előadását. És többé-kevésbé sikerült is. Ha hiányosságok mutatkoztak imitt-amott az előadás menetén és külsőségein, a szándék jóságát elvitatni nem lehet. Szóval István illúziót keltő István ki-

rály volt, Sármasz Miklós sok erővel érzékeltette Vazul herceg lázadó pogányságát. Nagyon szép színészi teljesítményt adott Szilágyi Szabó Eszter Gyöngy szerepében, de kicsit meghökkenette a közönséget ragyogó fiatalásával, hiszen ősz haju, halálra készülő István bátyja valamikor, nagyon régen játszópajtása volt. Veszely Pál öreg regőse nyiltszíni tapsot kapott, meg is érdemelte. A többiek, Mihályi Mária, Fülöp Viola, Pethő Endre, Forgács Sándor, Zilahy János, Kurucz Ernő, Herczeg Vilmos, D. Kovács József és valamennyien becsüleles jószándékkal igyekeztek megoldani a rájuk rótt feladatot. Azok, akik részesei voltak az előadásnak, lélekben mindenképpen gazdagodva távozhattak a színházból.

(m. l.)

—oOo—

A Szegedi Képzőművészeti Céh kiállítása

Lelkes örömmel kísérjük a szegedi festőknek azt a valóban tavaszi seregszemléjét, amely a csak néhány nap előtt megalakult tiszta művészi célkitűzésű Szegedi Képzőművészeti Céh rendezésében vasárnap nyílt meg az Iparcsarnok termében. Ennek a kiállításnak, ha más eredménye nem volna, — de van és nagyon is van — rendkívül jelentősége az a tény, hogy a sok meddő kísérlet után a művészetekre nézve e reménytelen, részvétlen és értetlen korban, amikor szinte a csodával határos a festő, a szobrász, a szellemi ember pusztája mindennapi léte, — egymásra találtak a festők, végre közös táborba szálltak és a művészi munka építő hitével közös egységben sorakoznak fel megvívni hőies harcukat a megértésért és a légkörért, amelyben van értéke a művészi munkának is és amely talán ad még lehetőséget a művészek életének... A Szegedi Képzőművészeti Céh szakított a régi hagyományokkal, itt maguk az alkotó munkások álltak össze, hogy művészetüket elvihessék a nyilvánosság elé. A megmozdulást szeretettel köszönti mindenki, aki a valószínűleg csodák érzésével figyeli a szegedi festők küzdelmeit és aki helyet követel e barátságos korban is a teremelő szellem hivatásának. És a Képzőművészeti Céh munkáját igazolja az indulás lelkes lázában megrendezett első kiállítás.

Nemcsak tömöriteni sikerült a Szegeden dolgozó művészeket, de a hittel teljes kiállással megmozdítani is sikerült a már-már reményt vesztett festőket, sőt sikerült reményteljes — felfedezésekre is akadni. Majdnem teljes számban állottak ki a szegedi művészek erre a bemutatkozó seregszemlére, de ezenkívül válogatottan szép, lejjebb anyagjukkal vonultak fel, szinte csakazértis a reménytelenség és értetlenség ellen.

A kiállítás így méltóan reprezentálja a szegedi művészeket és biztatást ad a jövőre: olyan művészek küzdenek e falak között, akiknek érdemes dolgozni és keresni a tiszta művészet felé vezető utjait. A seregszemle jó képet ad a homályos kislakásokban és a verejtékes életben mindennapos küzdelmet vívó festők egyéniségéről, most valóban azokat a megvalósult álmokat hozták el, amelyek a művészi eszményeket megkülönböztetik a mindennapos megalkuvások szürkeségétől. Ha mégis van valami, aminél meg kell állanunk ennél a szép és kiválasztott dokumentációnál, az megint csak az lehet, amelyet most sem szabad elfelejtenünk, hogy a szegedi festők munkájában is többet és bátrabb lépéseket szeretnénk látni abban a vonalban, amely a korszerű, új és haladó művészetet jelenti. A nehéz életben nehéz követni az új eszmények bátor útjait, tudjuk, de nem szabad elhomályosulni hagyni a mindenkorai célt: mai eszközökkel kifejezni az örök eszményt. Ha e megmozdulás sikerrel jár, nem kétséges, hogy ez az út is megnyílik és könnyebben járhatóvá válik azok számára, akiknek tehetsége és tudása vitathatatlan, de akik elől elzárta eddig a korszerű haladás vonalát.

Nemcsak a kiállítás avatott, izléses megrendezése és a mozgalom lelkes elindítása, de az anyag összegyűjtése, egyes egyéniségek uiaértékelése, olykor szinte felfedezése elsősorban Honti Genál Tibor, a kiváló művészettörténész és esztétikus érdeme, aki olyan millióban és olyan rendszerezésben állította a nyilvánosság elé a gazdag anyagot, hogy a tárlat egyenesen a meglepetés erejével hat a sokszor hevenyészett kiállítások szemléljére.

Csaknem kétszáz alkotással vonul fel a seregszemlén huszonkét művész. Mindjárt az első megjelent Mihályi István gyűjteménye hozza, aki a sok küzdelem után rátalált mondanivalójának őszinteségére, szinte a rejtekekből összegyűjtött képein. Finom lírája, szingazdagsága érzik egy alkotói kerti képén, őszinte előadása az „Esz utáni napsütés”-ben és festői ereje egy kitűnő önarcképen. — Régen láttuk ilyen remek kollek-

cióval a bársonyosan meleg Ilódi Gézát, a legszébb élményt idézi kék téli tája és még e halk finomságban is megragad az esthangulat színeiben libacsoportjainak leheletszerű előadása. Tájain meleg költőisége dudol egy érzékeny lélek hangszerein. Akvarelljei mellett feltűnik egy pompás női arcképe. — Vinkler László bemutatja egyéniségének és talentumának szinte egész fejlődését. Egy régebbi zsánercsoport mellett feltűnik érdekes új manírja az arcképfestés markáns stílusában. Megragadó a Somogyi-telepi templom részére készített freskórészlete, a kompozíció mellett villogóan hangsúlyozó fehér és kék foltjai. Mindig érdekességet jelentő képei mellett is feltűnik néhány remek szénrajza, elsősorban egy virtuóz, a legnagyobbakra emlékeztető vázlata: „Pihenő a műteremben”. De ezenkívül új oldalról is bemutatkozik néhány igen érdekes szobortanulmánnyal.

Stílusának összes változatait bemutatja Dinnyés Ferenc, a melegsűrűségben tartott uccarészletektől az éles sárga-piros és zöld pillanatokig, a rendkívül érdekes fantasztikus kísérletekig. — Egészen új oldalról ismerjük meg Fölffy Mihály biztosan fejlődő művészetét, különösen egy bravúrosan előadott meleg lányportréban és egy ezútból tartott előkelő arcképében. Kollektívja egyik eseménye a tárlatnak. Igen érdekesek Dinnyés Jenő szinte színteljes színsorozatai. Parobek Alajosnál feltűnik egy részletében művészi megkomponált drámai Golgothája és néhány szürkésbarna jelenete. Határozott, új fejlődés felé indul. Nagy, megnyerő anyaggal jelentkezik Pfeiffer Elek, néhány gondos portréja mellett kiállította egy mély Benczur-másolatát és egy sorozat friss tájképet. — Örömmel találkozunk ismét Temesváry József vásznával, igen hatásosak temperaszerű olasz tájai, különösen egy szép amalfii részlete. Nagy figyelemmel várjuk értékes tehetségének új munkáit. — Új festőt ismertünk meg Répássy Kurucz Gyulában, akinek érdekes hangulatai és színvonalai egyéniségét dicsérik. Szóke Győző két világos képén rajzolói készségét dicsérik, nagyon szép kollekciót mutatott be a kiforrott stílusú Wiesics Károly, meglepően szép egy vihar előtti nagy égtanulmánya, bársonyosan puha falusi kertje. Gyűjteménye, egy meleg kedélyű festő talentumát idézi. Ujabb érdekes munkákkal jelentkezik Tápai Lajos, akinek talentumával csak legutóbb találkoztunk. Szürkésbarna jelenetei mellett figyelmet kelt szinkisérlete egy ónarképen. Vidáman színesek Kopasz Márta sokszor méltatott illusztrációi, ismét feltűnt kelt Bordás Ferenc erős tehetsége néhány pompás fametszetén és nagyon gondos, elmélyült munka Bita Margit felfestése. Várnay Mária két művészi modern, artisztikus és célszerű terve újabb szép sikert hoz fantáziájában gazdag építőművészetére.

A szobrászok között feltűnik Vigó Ferenc széles egysége törekvő „Olvasó nő”-je, valamint Dinnyés Éva sikokra tagolt tanulmánya, kecsesen előkelő női aktia és több tehetséges portréja. Temesváry Józsefné egy sorozat finom, színekben gazdag, formában művészi kerámiája méltán egészíti ki a szép és változatos kiállítást, amely — hisszük —, új utak felé viszi a szegedi művészek munkáját, a tiszta művészi célból és hittel vállalt feladatok teljesítése felé.

(v. gy.)

*

A kiállítást vasárnap délelőtt nyitották meg ünnepélyes külsőségek között. A Szegedi Képzőművészeti Céh nevében Genál Tibor üdvözölte a megjelenteket, majd dr. Pálffy György kultúrának mondott megnyitót, amelyben hivatkozta a magyar képzőművészet hivatását és jelentőségét a történelmi küzdelmekben és a mai súlyos időkben. A vernisázs közönsége nagy tetszéssel fogadta a megnyitó beszédet. A kiállítás április 24-ig marad nyitva.

—oOo—

A színházi iroda hírei

Régen volt olyan forró irodalmi és művészi siker a szegedi színházban, mint hétfőn este, amikor a nagyszámú közönség a legnagyobb elragadtatással juttatta kifejezésre elismerését Sik Sándor történelmi drámájának, az „István király”nak értékei és az előadás iránt. „István király” szerda estig kerül színre a premier szereposztásában.

Ma délután a „Julia” megy filléres helyárákkal. „Csárdás kis kalapom”. A színház husvét ünnepére állította be az idei szezon utolsó operett-premierjét, a „Csárdás kis kalapom”-at. Az operettjodonság humorban, ötletben, romantikában és zenében egyaránt szenzációs. Premier szombaton.

„Yasa” vasárnap délután 3 órakor, „Julia” hétfőn délután 6 órakor kerül színre filléres helyárákkal.